

V roce 1976 jsme se opět sešli na přírodovědecké fakultě UK. Zde Karel Dirlbek uplatnil své zeměpisné a geologicko-mineralogické vzdělání a organizační zkušenosti ve spolupráci s koordinátory hlavních geologických a geografických úkolů státního plánu výzkumu. Především ale působil ve fakultní skupině pro výchovu k péči o životní prostředí v geografických a geologických oborech jako koordinátor meziuniverzitního týmu řešitelů.

Od roku 1979 vede postgraduální kursy o ochraně přírody a životním prostředí člověka, přednáší v denním, dálkovém a

postgraduálním studiu. Je editorem a spoluautorem sedmi skript a příruček pro postgraduální studium, spoluautorem čtyř knih a autorem téměř dvou set vědeckých, odborných a populárních statí, z nichž některé vyšly v časopisech *Živa* a *Vesmír*. Z období jeho činnosti v zemědělském zkušebnictví jsou to práce o fauně kulturních rostlin, o biologii škůdců a o způsobech jejich hubení. Výsledky těchto prací se využívají i dnes v metodikách ministerstva zemědělství a výživy.

V popředí zájmu K. Dirlbeka byl však vždy dvoukřídlý hmyz. Je naším předním znalcem některých skupin dvoukřídlých,

především vrtulovitých. Jeho práce o této čeledi vyšly v našich i zahraničních časopisech. Odborně se zabývá dipterologií v životním prostředí člověka, především v ekologii velkoměsta. Dalšími jeho zájmy jsou ryby, akvaristika i sportovní rybaření, pěší turistika a z kulturních zájmů především výtvarné umění. Dvacet let pracoval v zemědělství a podílel se na velkoplošném zavádění pesticidů. Sám žertem říká, že tuto svou činnost musí napravit dvaceti léty práce v ochraně přírody a životního prostředí. Deset let tohoto závazku má odslouženo a věříme, že úspěšně. *Zdeněk Misař*

Aldo Olexa šedesátiletý

Jsme ve Střední Asii uprostřed pouště Karakum. Je začátek července a teplota ve stínu (kdyby tu nějaký byl) dosahuje 45 °C. Vzduch se ani nehne v poledním žáru a teplota písku se pohybuje okolo 56 °C. Téměř bezlisté saksauly poskytují stín spíše symbolický a obzor není pro tetelení vzduchu vůbec vidět. Občas se v dáli zavlní ošidný obraz vodní plochy nebo oázy vytvořený fatou morgánou. I nejteplomilnější živočichové se v tomto vražedném žáru uchýlili do úkrytů a nikde se nepohne ani stín. Pouze pod vrcholem písečné duny u velkého trsu pouštní trávy r. *Elymus* pracuje člověk. V pravidelném a volném rytmu vyhrabává obsah nory pouštního zajíce pomocí důmyslné škrabky upevněné na dlouhém nástavci. Tento obraz se mi vybaví vždy, když jde řeč o Aldo Olexovi. Těm, kteří ho znají, připadá neuvěřitelné, že se v letošním roce dožívá šedesát let.



Aldo Olexa se narodil 24. července 1927 v Košicích, ale záhy se přestěhoval do Prahy. Měšťanku absolvoval na Žižkově a po jejím ukončení se rozhodl pro dráhu uměleckého řezbáře. Tomuto povolání se profesionálně věnoval až do svých třiceti let. V roce 1957 ho přivedla jeho láska ke zvířátkům do pražské zoologické zahrady, kde pracuje doposud. Slaví proto v letošním roce jubileum dvojnásobné: šedesát let života a třicet let práce v pražské ZOO.

Nejsem kompetentní posuzovat jeho umělecké dílo, ale jeho drobné řezby ze dřeva a kosti jsou fantastické a jsou motivovány hlavně jeho vztahem k přírodě. Jde většinou o řezby plazů a brouků, a to jsou dvě živočišné skupiny, které se staly nejen koníčkem, ale přímo životní náplní Aldo Olexy. S čistým svědomím lze

prohlásit, že u nás neexistuje terarista (ať už profesionál nebo amatér), který by nebyl v kontaktu s naším jubilantem a který by se neřídil jeho štědře poskytovanými radami a zkušenostmi.

Druhou jeho láskou jsou brouci. Nejprve to byla čeleď kovaříkovitých (*Elaeteridae*), která upoutala jeho pozornost už během jeho pobytu na středním Slovensku. Odtud pochází celá řada prvnálů z území Československa, jejichž autorem je A. Olexa. Další skupinou, které se věnoval a kde začal i odborně publikovat, je čeleď *Eucnemidae* a v posledních letech čeleď *Histeridae*.

Aldo Olexa je autorem řady vědeckých, taxonomických prací revizního charakteru, ve kterých popsal i množství nových druhů a ze kterých přímo číší jeho pečlivost, trpělivost a preciznost. Tyto pro něj zcela typické vlastnosti uplatňuje

i při sběru materiálu. Jeho houževnatost, fyzická i psychická výdrž a nezdolnost jsou příslovečné a jen ten, kdo s ním byl na některých náročných exkurzích, ví, jak dokáže v terénu pracovat a jak umí nejen strhnout všechny kolem sebe, ale i podržet je v kritických situacích.

Sběr materiálu v terénu a každoroční sběrné cesty do nejrůznějších zajímavých krajů jsou další věcí, bez které by se Aldo neobešel. Navštívil tak mnohokrát Bulharsko a sovětskou Střední Asii, dále Egypt, Alžír, Turecko, Kavkaz, Zakavkazí, Itálii a Vietnam. Jelikož patří mezi naše nejlepší a nejzkušenější sběratele z řad „broukařů“, patří jeho sběry z Bulharska a Střední Asie díky jeho častým cestám k nejkompletnějším sběrům z těchto oblastí vůbec.

Protože přistupuje ke každé práci povitě a od základu, neomezil se při své entomologické práci pouze na taxonomii. Jeho znalosti z bionomie některých čeledí brouků jsou obdivuhodné a mnohdy naprosto jedinečné. Týká se to především xylofágních, mycetofágních a myrmekofilních brouků. A. Olexa byl u nás první, kdo objevil a poznal bionomii těch nejvzácnějších, ve dřevě se vyvíjejících kovaříků, a dokázal je dokonce vychovat z larev.

V taxonomii brouků z čeledi *Histeridae* patří Aldo Olexa k uznávaným a předním světovým odborníkům.

Znalosti a zásluhy A. Olexy byly oceněny i tím, že po něm byla pojmenována řada nových druhů brouků. Namátkou můžeme jmenovat např. *Hypocoelus olexai* (*Eucnemidae*), *Coraebus olexai* (*Buprestidae*), *Anamarthus olexai* (*Nitidulidae*), *Pacapsidia olexai* (*Cantharidae*) a *Brachyesthes olexai* (*Tenebrionidae*).

Svatopluk Bílý